

ታሪካዊ ምዕባለን ኅትመትን ካቶሊካዊ መጽሐፈ ቅዳሴ

1638 – 2009

ከረን 16 ሰኔ 2009 (9 ሰኔ 2001 ግዕዝ)

ብአባ ዑቕጣጋብር ወልደጊዮርጊስ

መጻጠዊ

ብ“ሰንሒት ወይ ሓልሐል-ብጐስ” ዝጽዋዕ ክፍሊ መታሕት፤ ብታሪኹን ኣነባብራኡን ፍሉይ ሕላጎትን ዝኖን ታሪኹን ዘለዎ ወለዶ ምዃኑ ርዳኤ እዩ፤ እዚ ከባቢ ዓለም ካብ ከበሳታት ብዝወርድ ዝነበረ ግፍዕን፤ ካብ እስላማዊ ገዛእቲ ዝተበገሰ ጽዑቕ ጐስጓሳት ኣብ መንፈሳውን ማኅበራውን ህላዌኡ ሕሱም ምክልባት ከምዝበጽሖ ታሪኹ ይዝክሮ፤ ኣብቲ ከባቢ ህሞትቲ ብኦርቶዶክሳዊ ሃይማኖት ሰረቱ ኣደልዲሉ ብኣገልገልቲ ካህናትን መነኮሳትን ተማእኪሉ፤ ብቅዱሳት ታቦታቱን ደብርታቱን ተኸሊሉ መንፈሳዊ ረብሓ ዝረክብ ዝነበረ ሕዝቢ እዩ፤ እዞን ሎሚ ኣብ ከባቢኡ ተደኩነን ዘለዎን ህያው ዝኸሪ ዘለዎን ገዳም ደብረ ሥላሴ ጳዕዳ እምባን፤ ገዳም ደብረ ሲናን፤ ኣብ ሣሕልውን ከም እኒ ገዳም ሃገረ-ናግራን ዝኣመሰላ ዝጠንተወ ታሪካዊ መዛግብ ክርስትና ኣብ ክርስን ሓቀፊን ከምዝርከባ ዘይምርሳዕ፤ ብዘይካኤን ካልኣት ብርክት ዝበላ ገዳማት ተደኩነን ዝነበራ ብብዙሕ ምክንያታት ከምዝበረሳ ታሪካዊ ተዘክሮ እዩ፤ እዚ ብቀጻሊ ዝረኣ ነውጽታት ኣብ ማኅበራዊ ጉዳያት ሓፍ ዘይብል ጸገም ክንድዘሰባ፤ ነቲ ጸገማት ንምቕዋም ክኢላ ዓቕሚ ሰብን ዝተዋደደ መሳርሒ ስብከተ-ወንጌልን ሃገራዊ ውሕስን ብዘይምንባሩ፤ እቶም ክብርታት ዓንዲ-ሱሮምኳ እንተዘይተነኸኣ ክዳኸም ግና ግዲ ነበረ፤

ኣብ ዝሓለፉ ዘመናት ብርክት ዝበሉ ላቲናዊ ሥርዓት ዝኸተሉ ብኣፋፊት ባሕሪ ክኣትዉ ምጅማሮም ሓደ ካብቲ ተርእዮ ኮነ፤ እዞም ላቲናዊ ሥርዓት ዝኸተሉ ምስ ሃገራዊ ስነ-አምልኮ ዘይሳነ ተግባራት ክተኣታትዉ ጀመሩ፤ በዚ ድማ ዝበዝሑ ካብኣቶም ናእዳ ከየትረፉ ሓለፉ፤ ስልቲ ሚስዮናውያን ንደቕባት ስለዘየሓገሱ፤ ደቕባት ንሥርዓቶም ተገዲሶም ክጽንዕዎን ኣዕሚቕኞም ክንፈልጥዎን ኣንፈት ፈጠረ፤

ድኅሪ ቅዱስ ኣቡነ ያዕቆብ ዩስጢኖስ መንፈሳዊ ጉሰነት ቤተክርስቲያን ዝተረከቡ ጳጳሳት ከረን ማእከል መዋፈራቶምን፤ ንወፍሪ ስብከተ ወንጌል ምቕእቲ ኮነት፤ በዚ መንበረ-ጳጳስ ተተኸሉላ፤ ዘርኢ ክህነት ዓንቢቡ፤ ኣምልኮ ተዓቕቡ ዝምእከሉላ ማእከል ኮነት፤ ኣብ ስብከተ ወንጌል ከም የማናይ ኢድ ኮይና እተገልግል “ቤት ማኅተም” ተተኸለት፤ ኣብ መንፈሳውን ኣካደሚያውን መዳያት ዓቢይ ፍናን ኣትረፈት፤ እዚ ሎሚ መበገሲ ጽሑፍ ኮይኑና ዘሎ ነቲ ኣብ 1890 ካብ ጥንታዊ ብራናታት ተዋጺኡ ብውሕሉል ኣገባብ ንዝተጎትመ መዝገበ ቅዳሴ መሠረት ብምግባር እዩ፤

ተበግሶ መንበረ ጴጥሮስ ሓዋርያ

ቀዳሞት ሰበኸቲ ወንጌል (ኢየሱሳውያን) አብ ርእሲ ሥርዓት ሃገርና ንዝፈጸምዎ ኔጋታት ብምግምጋም፤ ሥዩመ መንበረ ጴጥሮስ ር.ሊ. ጳጳሳት ኡርባኖ 8ይ ብ1644 ንልኡኹም አቡነ ወርሙስተር ንሃገርና አብ ዝለኡኹሉ “ንሥርዓተ ኣምልኾ ሃገር ብዝግባእ ክዕቅቡ እንተዘይኮይኑ ብገሃእ ዋኒኖም ዝኾነ ለውጢ ከይገብሩ” ጥብቂ መተሓሳስብን ምሕፅንታን ሂሮም ከምዝነበሩ ይፍለጥ፤

ብተመሳሳሊ ር.ሊ. ጳጳሳት ፕዮስ 6ይ ንጦቢያ ገብረእግዚአብሔር ቀዳማይ አፍሪቃዊ ጳጳስ ሢመተ ጵጵስና ሂሮም ብ1788 ንምድረ-ሓበሻ አብ ዝለኡኹሉ ንሥርዓት ሃገርና ክዕቅቡ ብማሕሳ ውዕሊ ከምዝኣእተውዎም ታሪኹም ይፍለጥ፤ ንሶም ብዙሕ ጽዒሮም እንተኾነ ስደት አጋጢምዎም ንትግራይን ሸዋን ተሰዱ፤ ዓረፉ መሠረት ከአ ተኹሉ፤

ር.ሊ. ጳጳሳት ልዮን 13 Carta Magna Orientalium Christianorum አብ ዝብል ሰነድም “ኩሉ ሥርዓት ሃብቲ ቤተክርስቲያንዮ” ብማለት ዕብዮት ሥርዓታት ይገልጹ፤

ር.ሊ. ጳጳሳት ፕዮስ 9ይውን ብግዲአም ብ 6 ሓምለ 1847 Apostolatus officium አብ እትብል ሓዋርያዊት መልእኽቶም ንአቡነ ያዕቆብ ዩስጢኖስ አብ ኩሉ ሓዋርያዊ ወፍሮም ሥርዓተ-ግዕዝ ክኸተሉ ከምዘለዎም ብጥብቂ አዘዘዎም (Tutte le sacre funzioni in rito abissino)፤ ከማኡውን ንተኸተልቶም ብ1850 ተመሳሳሊ መስመር ንክኸተሉ አዘዙ፤

ብ1995 ር.ሊ. ጳጳሳት ዮሐንስ ጳውሎስ 2ይ አብ Orientalium Lumen እትብል ሓዋርያዊ መልእኽቶም ኩሉ ሥርዓት “ሓባራዊ ኃብቲ ቤተክርስቲያንዮ” በሉ፤ ንተግባረ ሊጡርጊያ ድማ ብአምሳል አካላዊ ሰናቡእና እናመሰሉ ሥርዓተ ላቲንን-ምሥራቅን “ቤተክርስቲያን እተሰተንፍሰሎም ክልተ ሰናቡእ” እናበሉ ከምስልዎም ተረኸቡ፤

ነዚ ሓጺር ታሪኻዊ እምንቶ መሠረት ብምግባር ኅትመት ካቶሊካዊ መጽሐፈ ቅዳሴ አጀማምራኡን ምዕባለታቱን ክንትንትን፤

ኅትመት ካቶሊካዊ መጽሐፈ ቅዳሴ

መነኮስ አባ ተስፋጽዮን

ኢትዮጵያዊ መነኮስ አባ ተስፋጽዮን ብዘመን ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ጳውሎይ 3ይ ብ1638/9 ካብ ብዙሕ ብራናታት አቀናቢሮም መጽሐፈ ቅዳሴን፤ ምሥጢረ ጥምቀትን ሜሮንን ዝኃዘ መጽሐፍ አኅቲሞም ነበሩ፤ እዚ አብ ታሪኽ ምሥራቃዊ ሊጡርጊያ ከም ቀዳማይ (ፈላሚ) ኅታም ዝፍለጥ እዩ፤ ማኅተም ታሪኹ አብቲ ጊዜ'ቲ ብምጅማሩ ሥርዓት ሃገርና ቀዳማይ ተጠቓሚ ኮነ፤ እዚ ኅታምዚ ወላኳ ብዕሊ አብ ሃገርና ተፈላጥነት እንተዘይረኸበ፤ ንብዙኃት ተመራመርትን ግዱሳትን ከም መወከሲ ሥርዓትና ብምኳን ዓቢይ አበርክቶ ዝገበረ'ዩ፤ ሎሚ አብተን ጥንታውያን አብያተ-መዘክር ተሰኒዱ ይርከብ አሎ፤

ዘመነ ሚስዮናውያን

ብድኅርዚ ሚስዮናውያን ንሃገርና ብዝአተዉ አውራ ድማ አቡነ ማሳያን አቡነ ያዕቆብ አብ ጉዳይ አፈጻጸማ ምሥጢራትን ቅዳሴን ይዛተዩ ከምዝነበሩ ይፍለጥ፤ አቡነ ያዕቆብ ዝምስክርዎ “እዛ አብ ምድረ ሓበሻ ዘላ ቤተክርስቲያን ካብ ምሥጢራት ብዘይካ ሥርዓተ ጥምቀት ካልእ ዝተማልአ አይረኽቡኩን፤ ንቅዳሴ ድማ 14 አኩቴተ ቊርባናት እናበራረዩ ዝቅድሱለን አለዋኦም”፤ ስለዚ ምርጫና ነቶም ንተልእኮ ንዝምዘዙ ካህናት አሪምና ንግሎም ክቅድሱ ምሃብ እንኮ አማራጺ’ዩ” ክብሉ ይስምዑ፤ ስለዚ ነተን ዘለዎ ቅዳሴታት ካብ ጌጋታት ዓንቀጽ ሃይማኖት አንጺሕካ ንኸጥቀሙሉ ምሃቦም ከም አማራጺ ይወስድዎ፤

አቡነ ማሳያ ግን ንሊጡርጊያና ጽቡቕ ስለዘይገምገምዎ ብ1882 ንፕሮፓጋንዳ ፊደ ብምጽሓፍ ዝሔሽ አገባብ ‘ሥርዓት ላቲን ናብ ግዕዝ ገልቢጥና ምሃብ’ ዝሔሽ አማራጺ ምኅኑ ጠቐሱ፤

እቶም ድኅሪ አቡነ ያዕቆብ አብ ከረን ዝተቐመጡ አቡነ ሎረንዞ ቢያንኬሪ በተሓሳስባኦም Realist ስለዝነበሩ፤ ቤተ-ክህነት ምድረ ሓበሻ ብቑዕ ትምህርታዊ ምስንዳው ስለዘይብሎም፤ አብ ዘርአ ክህነት ብትምህርተ ክርስቲስ ዝበሰሉ ቆልዑ ቀሪብና እንተዋፈርና ጥራሕ ኢና ክንዕወት እንኸእል ክብሉ ይስምዑ፤ በዚ አቡነ ቢያንኬሪ ንቅዳሴ ግዕዝ ናብ ላቲን አሪምም ሚስዮናውያን ክፈልጥዎ ብዙኅ ጸግሩ፤ ብተወሳኺ ቅዳሴ ሓዋርያት፤ ቅዳሴ ባስልዮስን ቄርሎስን አሪምም ንኅትመት ቀሪም ከምዝነበሩ ይዝረብ፤

ብብ1860 አቡነ ፒየር ሉዊስ በል ሥርዓተ ግዕዝ እምብዛ ብምንዋሑ፤ ሰባት ከአ ካብ ዕለታዊ ስራሖም ስለዝመዛበሉ፤ ምትእትታው ‘ቅዳሴ ድጋም’ ከም ጽቡቕ አማራጺ ምኅኑ ዝብል ሓሳብ አንቀሉ፤ እንተኾነ ካብ መንበረ-ጴጥሮስ ፍቃድ አይረኽቡን፤

ድኅሩ አቡነ ቱቪ ምስ ር.ሊ. ጳጳሳት ፕዮስ ዓይ ብምርድዳእ ሕቶ ቅዳሴ ድጋም ፍታሕ ረኽቦ፤ እዚ ኸአ ካህናት አብ መንፈሳዊ ሕይወቶም ክርድኡን፤ ንዕለታዊ መነባብሮኦም ዝሕግዞም ፍራቅዳሴ ንክረኽቡ ዝዓለመ ነበረ፤ ግንከ ብምእመናን ተቀባልነት ክንድዘይረኽቦ ካህናት ንብሕቶም ክቅድሱሉ ተፈቅዶ፤ አቡነ ቱቪ አብ መንጎ አብያተ ክርስቲያናት ብዘጋጠመ ምፍንጫል ጥንታዊ ብራናታት ቦቶም ‘ብሓደ ባህርይ’ ዝአምኑ ዓንቀጽ-ሃይማኖትን ሊጡርጊያን ብዙሕ ለውጥታት ከምዝተገብሩ ይጠቐሱ፤ ስለዚ ሥርዓተ ግዕዝ ተዳኺሙ ዳርጋ ዝተገንዘ አስከሬን ኮይኑ ዳግማይ መንፈሳዊ ሕይወትን መልክዕን ክረክብ ዝሕንጠ ዘሎ’ዩ በሉ፤

ብዘመን አቡነ ጃኮሞ ክሩዞ ነቲ ብቅድሚኦም ዝነበሩ ጳጳስ ዝነበረ ስግኣትን ጥርጣረን ንምእራም ዝአክል ብትእዛዝ ቅድስት መንበር። አቡን ዝመርሕዎ ሓሙሽተ ዝአባላቱ ኮሚቴ ቆይሙ ዓሚቑ መጽናዕቲ መጽሐፈ ቅዳሴ ተኻየደ፤ እቶም ዝተመዘዙ አባላት ኮሚቴ።-

1. አባ ኩልቦ አቦ መንበር
2. አባ ተኸለሃይማኖት ተኸለእግዚእ በዓል ምምሳሕ ቆሞስ ሓላይ
3. አባ ወልደአናንያ ዘሱ
4. አባ ወልደሥላሴ ወልደሙሴ ወዲ ጉልዓ ቆሞስ አኸሩር
5. አባ ሃብተማርያም ሙሴ ወዲ አፈልባነበሩ፤

እዚ ብ1880 አብ ከረን ዝጀመረ ጽዑቕ ትርጉምን ቀንዲ ቀለስቱ ዝነበሩ ደብተራ ክፍሌን አባ ተኸለሃይማኖትን ነበሩ፤ ፍረ-ጳጳስ ናይዚ ኮሚቴ ድማ እቲ ብዘመናዊ ኅትመት አብ ታሪኽ ንመጀመርያ ጊዜ አብ ካቶሊካዊ ቤት ማኅተም ከረን ብ1890 - 14 አኩዌተ ቊርባናት ዝሓዘ መጽሐፈ ቅዱስ ንካልኦይ ጊዜ ተኃትመ፤

አብ ዘመን ምኅደራ ካፑቺኒ አቐዲሙ ብአቡነ ማሳያን አቡነ ቱቨን ዝተጠምዘዘ ሕቶ ሊጠርጊያ ፍታሕ ብዘይምርካቡ ወጥርታቱ ቀጸለ፤ በዚ ተበግሶ መንበረ-ጴጥሮስ ብገለ ሰባት መልክዑ ቀደሩ ሥርዓት ላቲን አብ ሃገርና ክአቱ ጀመረ፤ እቲ ዓብላሊ ሓሳብ ከአ።

Dare una liturgia cattolica ai cattolici... per cui iniziare tra il clero indigeno una Congregazione di sacerdoti terziari francescani... si educassero secondo le esigenze della mentalita' latina a una vita piu' dedita allo studio e piu' attiva nel ministero.

ካብ 1895-1907 ብዙሕ ውክሳታት ክግበርኳ እንተጸንሐ፤ ላቲናዊ ቅዱስን ቅድሳት ምሥጢራትን ብአልማማ ካብ ላቲን ናብ ግዕዝ ምትርጓም ትልሚ ጀመረ፤ እዚ አሰካፊ መደብ፤ ብናይ አባ ሚካኤል ካርቦናራ ተበግሶ (1898) ብኸፊሉ ደአምበር ብምልኣት ክትግበር አይከአለን፤ በዚ ትርጉም ቅድሳት ምሥጢራት ጥራሕ ተፈጸመ፤ ካብቲ ስክፍታ አባ ሚካኤል።-

1. ላቲናዊ መጽሐፍ ቅዱስ ምትርጓም ዝኸበደ ስራሕ'ዩ፡- ስራዚ ላቲንን ግዕዝን አዳቂቁ ዝፈልጥ ክኢላ ከድሊ'ዩ
2. ነዩናይ ግጻዌን (ካላንደር) ነዩኖት ቅዱሳንን ከምእንኸተል ስለዘጸግም
3. ካቶሊካውያን ምስ ኦርቶዶክሳውያን ቀንዲ ዘራኽቡ ዜማ እዩ፡- ላቲናዊ ሥርዓት እንተአእቶና ንዜማ ብኸመይ ነድሕኖ ዝብሉ ነበሩ፤

በዚ ብ1910 መጽሐፈ ምሥጢራት ካብ ላቲን ናብ ግዕዝ ተተርጎመ

አብ ከረን እተኃትመ መጽሐፈ ቅዱስ ነዊሕ ዓመታት ብምቕጽጽ አሪጉ፤ ንቤተ-ክህነት ሓዲስ ኅታም ስለዘድለዩ አቡነ ዮሴፍ ካብ ክፍሊ አስፍሖተ ሃይማኖት ፍቃድ ተወከሱ፤ ንእርማቱ ብዝምልከት Prof. Ignatio Guidi & Padre Coulbeaux ክውከሱ ኃበርዎም፤ ዘድሊ እርማት ከይተገብረሉ ድማ ብፍቃድ H.Maria Card. Gotti ብ1913 አብ አሥመራ 14 አኩዌተ ቊርባናት ዝኃዘ መጽሐፈ ቅዱስ ንሣልሳይ ጊዜ ተኃትመ፤

አበርክቶ ሊቅ አባ ተኸለማርያም ሰምሓራይ

6 ሓምለ 1913 ከማኡ ብ11 ጥቅምቲ 1914 ካብ ኢየሩሳሌም ክቡር አባ ተኸለማርያም ሰምሓራይ አብ ርእሲ መጽሐፈ ምሥጢራትን መጽሐፈ ቅዱስን ግሉጽ ተቐውሞኦም ንፕሮፓጋንዳ ፊደ አቕረቡ፤

	ትርጉም
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Per la Santa Messa cantata i sacerdoti usano l'antico messale.</i> • <i>Questo messale (1890) contiene molte cose non ben corrette e manca di molte parte piu' o meno essenziali tolte da messale per abbreviare il messale</i> • <i>Il clero cattolico vedendolo non ben fatto</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • አብ ጊዜ ቅዱስ ዜማ ካህናት ክንዲ ዝተኃትመ መጽሐፈ ቅዱስ በንጻሩ ብራናታት ይጥቀሙ፤ • እዚ ዝተኃትመ መ/ቅ ብዙኅ ዘይተአረመን ንምሕጻር ተባሂሉ ብዙኃት አገደሱቲ ጸሎታት ተቆራሪጸም አለዉ፤ • ካህናት ደቐባት ጽፈት ዝገደሉ ብምጃኑ አይተቐበልዎን፤ ግና ብሰብ መዚ

<p><i>non voleva accettarlo, ma fu' obbligato a prenderlo sotto pena di condizione</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nella biblioteca del Patriarcato Greco si trova un bel messale stampato in Roma nel 1658 dal Prete Tesfa-Sion • Per rimettere l'unita' del clero ed evitare mali piu' gravi sarebbe meglio di prendere il nostro antico messale invece di quello mutilato • Regna confusione tra noi sacerdoti... poco a poco andiamo a perdere il nostro venerabile rito abissino per passare semplicemente al rito latino. Cambiamento del rito e' una cosa gravissima... causa di mali irrimediabili ed impedira' la conversione di molti... 	<p>ቤተክርስቲያን ብግዲ ክቅበልዎ ተገደዱ፤</p> <ul style="list-style-type: none"> • ኣብ ቤተ-መጻሕፍቲ መንበረ ፕትረያርክ ግሪኽ ኣብ ሮማ ብኣባ ተስፋጽዮን ብ1658 ዝተጎትመ ዝበለጸ መ/ቅ ይርከብ • ካብ ቤተ-ክህነት ዘይምርድዳእ ንምውጋንን ኃድነት ንምፍጣርን እቲ ዝሓሸ ኣማራጺ ኣብ ክንድቲ ዝተገብዞ፤ ነቲ ናይ ቅድም መ/ቅ ክውሰድ ይምረጽ • ብሰንኩ ኣብ መንጎ ካህናት ሕንፍሽፍሽ ይፍጠር ኣሎ... እዚ ብብቐሩብ ነቲ ክቡር ሥርዓትና ኣጥፊእና ላቲናዊ ሥርዓት ንምቅባል ዝደፋፍአና፤ ሥርዓትካ ምቕያር እቲ ዝበኣሰዮ... ንኣዋሩ ዘይዕረ በደልን ብዙጎት ኣባና ንኸይጽንበሩ መኸላእታ ዝኸውንን እዩ፤
--	---

ነዚ ናይ ኣባ ተኸለማርያም ርእይቶን ጥርግንን ኮንግረጋስዮን ተቐቢላ ናብ ኣቡነ ዮሴፍ ካሚሎ ካራራን፤ ናብ ኣባ ኤድዋርዶ ግሩሶን፤ ኣባ ኩልቦን ርእይቶኦም ክህቡሉ ተላእከ፤ ናይዞም ሠለስተ ሰባት ርእይቶ ግና ብመሠረቱ ነቲ ናይ ኣባ ተኸለማርያም ዝቐዘዘ ነበረ፤

ኣባ ተኸለማርያም ተቐውሞ ብቀሊሉ ንምርዳእ ኣብ መንጎዞን ጎታማት ዘሎ ፍልልይ ንገንዘብ (ሎቶ- እዚ ንኣብነት ደኣምበር ካልእ ብዙኅ ጸሎታት ከምዘሎ እሕብር)፤

ጎታም 1890 ፈ.	ጎታም 1913 ፈ.	ጎታም 1945 ፈ.
<p>ይእዜኒ እግዚአ ጌንዝ ንዜከር ሞቶ ወትንግኤሁ ለወልድከ ንትኣመነከ ወናቄርብ ለከ ዘንተ (እማሬ) ኅብስተ ቅዱስ ወዘንተ ጽዋዓ ክቡረ እንዝ ነኣኩተከ፤ ወቦቱ ረሰይከ ለነ ለተድላ ንቁም ቅድሚከ ወለከ ንትከህን፤ ንሰእለከ እግዚአ ወናስተብቀዓከ ከመ ትፈኑ ለነ ቅዱስ መንፈስ ወኃይለ ብተመጥዎተ ዝንቱ ኅብስት ወጽዋፅ ወትረስዮ ይኩን ለሕይወትኅ ሥጋሁ ወደሙ ለእግዚእኒ...</p>	<p>ይእዜኒ እግዚአ ጌንዝ ንዜከር ሞቶ ወትንግኤሁ ለወልድከ ንትኣመነከ ወናቄርብ ለከ ዘንተ (እማሬ) ኅብስተ ቅዱስ ወዘንተ ጽዋዓ ክቡረ እንዝ ነኣኩተከ፤ ወቦቱ ረሰይከ ለነ ለተድላ ንቁም ቅድሚከ ወለከ ንትከህን፤ ንሰእለከ እግዚአ ወናስተብቀዓከ ከመ ትፈኑ ለነ ቅዱስ መንፈስ ወኃይለ፤ ብተመጥዎተ ዝንቱ ኅብስት ወጽዋፅ፤ ወትረስዮ ይኩን ለሕይወትኅ ሥጋሁ ወደሙ ለእግዚእኒ...</p>	<p>ይእዜኒ እግዚአ ጌንዝ ንዜከር እንከ ሞቶ ወትንግኤሁ ናቄርብ ለከ ዘንተ ኅብስተ (እማሬ) ወዘንተ ጽዋዓ እማሬ እንዝ ነኣኩተከ ዘቦቱ ረሰይከን ለተድላ ከመ ንቁም ቅድሚከ ወለከ ንትከህን፤</p> <p>ወእምዝ በለሐሳብ ወርእሱ ድኑን</p>
<p>አልቦ ይረስዮ</p>	<p>አልቦ ይረስዮ</p>	<p>ንሰእለከ እግዚአ ወናስተብቀዓከ ከመ ትፈኑ መንፈስከ ቅዱስ ዲባ ዝንቱ ኅብስት እማሬ ወላዕለ ዝንቱ ጽዋፅ (እማሬ) ይረስዮ ሥጋሁ + ወደሞ + ለእግዚእኒ....</p>

ንምሥራቃዊ ክፍሊ ቅድስቲ መንበር በብጊዚኡ ዝመርሑ Card. Gotti ኾኑ Card. Sincero ንርእይቶ ኣባ ተኸለማርያም ኣተሓሳሳቢ'ኳ እንተመሰሎም፤ በንጻሩ ሸለል ስለዝበልዎ

ብዙህ ሊጠርጊያና ማዕረ ካልኦት ምሥራቃውያን ከይስጉም ብዙህ ረብሓታት ጎደሎ፣ እቶም አብ አሰሮም መሪሕነት ዝተረከቡ ፈታው ምሥራቃዊ ሥርዓት ካርዲናል Tisserant ንርእይቶ ኣባ ተኸለማርያም ክርድእዎ ክድግፍዎን ተረኸቡ፣

አቡነ ኪዳነማርያም ካሣ

ብ1930 ቤተክርስቲያን ሃገርና ብርእሳ ክትመኃደር ብዝጀመረት ሊጠርጊያዊ ልማድ ሃገርና ካብ ቅድም ብዝሔሸ ክድንፍዕ ተስፋ ተነቢሩሉ'ኳ እንተነበረ፤ እቲ ባህጊ ግና ምልኣት አይረኸበን፣

ብ1913 ዝተኃትመ መጽሐፈ ቅዱስ ብምእራጉ አቡን ብ11 ነሐሴ 1936 ንኮንግረጋሰዮን አብ ዝጸሓፍዎ መልእኽቲ።

Notifico a V.E. Rev.ma che noi abbiamo esaurito le copie del Messale in rito etiopico, e che perciò' una ristampa del medesimo messale e' assai urgente...

ዝብል ጸሓፊ፣

ብሥርዓት ሃገርና ዝመጸ ብቐሊሉ ዘይጸገቱ ኣባ ተኸለማርያም ብ1933 ንእርማት መጽሐፈ ቅዱስ ዝምልከት ዝርዝራዊ ሰነድ ንኮንግረጋሰዮን አቐረቡላ፣ ናይቲ መጽናዕቶም ቅዱስ ድማ አቡነ ኪዳነማርያም ካሣ ርእይቶ ከህቡሉ ተላእከ፣ ብወገን አቡን Uniformity ክሕሎ ይግባእ ብዝብል ዘይብቐዕ ምክንያት መጽናዕቲ ኣባ ተኸለማርያም ከለፍዎ፣ ንአለባብሳ ብዝምልከት'ውን አቡን ጽኑዕ መርገጺ ኣባ ተኸለማርያም ተቐውዎዎ፣ ብ 17 Apr. 1933 ዝመለስዎ ጽሑፎም ከምዝሕብሮ።-

Noi siamo felici di accostarci piuttosto ai latini che non agli altri orientali con quali abbiamo niente da fare. Ed e' bene che si mantengono usi eterni latini, affinche' si conservi in noi lo spirito latino piu' che quello orientale

ካህናት ደቐባት'ውን ላቲናዊ ምትእትታው ተሪፉ ግዕዛዊ ሥርዓት ክጸድቐሎም ናብ ኮንግረጋሰዮን ቀጸሊ ጥርዓናት የቐርቡ ነሮም፣ ብ26.3.1923 ካህናትና ዝጸሓፍዎ መልእኽቲ"-

...እምተመነይነ ይኩን እሙረ ወውሱን ከሎ ሥርዓተ ልማድን ዘይደልወን እኒዞቶን ዘልፈ ዘውእቱ 'ሊጠርጊያ' እሉኒ ሥርዓተ ቅዱስ፤ ወሰብዓቱ ምስጢራቲነ፤ ወመጻሕፍተ ጸሎታቲነ ዘከመ ልማድ ኢትዮጵያ፣ ወእመሂቦ ወስቴቶን ቃላት ዘይትቃወሙ ምስለ ጽድቅ ዘኢጸሕዩይዎ እለ አቡነ ያዕቆብ ወአቡነ ቢያንኬሪ፤ ይደሉ ትሕትቶን ወታሰተናጽሖን እምነ ቅድስት ቤተክርስቲያን፣ ወዓዲ እምተመነይነ ተህበነ ቦቶን ሥሬተ ኃግውእ፤ ወትኤዝዝ ይትሐተማ፣

አብ ገሊኡ ድማ።-

...ከመ ተሐሊ ለነ ንቁም በግብረ ሥርዓትን ዘምሥራቃውያን እንዘ ትዌስን ይትጋባእ ከሎ ሥርዓተ ለፊጽሞተ ቅድሳት ምሥጢራት ወለካልኣን ሥርዓታት ዘኩርህ ዘውእቱ ሊጠርጊያ

ዓቢ አበርክቶ ካርዲናል ቲሰራን

ከሎ ምሥራቃዊ ሥርዓት ካብ ላቲናዊ ምትእትታው ክናገፍ ከምዘለዎ፤ አብ ጥንተ-መበቆሉ ዝተሰረተ ጽፉፍ ሊጠርጊያ ንክህሉ ብዙሕ ዝጸገሩ ካርዲናል ቲሰራን፤ ግዕዛዊ ሥርዓት'ውን ምስ ላቲን ከይተሓናፈጸ ክዕቀብ መምርሒ ካብ ምሃብ ዓዲ አይወዓሉን፣

ካርዲናል ቲሰራን ብ23.4.1937 ናብ አቡነ ኪዳነማርያም ካሣ ዝጸሓፍዎ መልእኽቲ።-

<p>... Bisogna considerare che I giovani indigeni avviati alla vita ecclesiastica, non dovranno mancare di quella cultura generale che si vuole insegnare nelle scuole civili, e sara' necessario, a questo riguardo, apportare miglioramenti alle scuole del Seminario di Cheren, e procurare di metterle allo stesso livello delle scuole secondarie governative. Quanto poi al rito, e' indispensabile che i giovani etiopici, accolti a Cheren o in altri Istituti di educazione religiosa, vivano la loro vita liturgica fin dai primi anni, e ne approfondiscano la conoscenza l'amore man mano che avanzano negli studi...</p>	<p>ንክህነታዊ አገልግሎት ዝምደቡ መንእሰያት ደቐባት፤ ከምቲ አብ ሕዝባዊ አብያተ ትምህርቲ ዝወሃብ ሓፈሻዊ ፍልጠት (ባህሊ) ክገድሎም አይግባእን፤ በዚ አብ ዘርእ ክህነት ከረን ምምሕያሽ ተአታትዩ ማዕረጊቲ መንግሥታዊ ትምህርቲ ክስራዕ ይግብእ፤ ከማኡ አብ ገዳም ከረን ወይ አብ ካልእ ማኅበራት ዝኣትዉ መንእሰያት፤ ካብ መፈለምታኡ አትሒዞም ከምቲ ሥርዓተ ሊጦርጊያ ሃገሮም ዝእዘዙ ክክብሩን፤ መጠንቲ ብትምህርቲ ዝደፍኡሉ ድማ ናይ ሥርዓቶም ዓሚቕ አፍልጠን ፍቅርን ክህልዎም ይግባእ፤</p>
---	--

ትጉህን መኸበሪ ምሥራቕዊ ሥርዓት ዝነበሩ ካርዲናል ቲሰራን ምስ አባ ተኸለማርያም አብ ጉዳይ መጽሐፈ ቅዳሴ ቀጻሊ ርክባት ከምዝነበሮም፤ አባ ተኸለማርያም ዝገብርዎ መጽናዕቲውን ብቀረባ ይከታተልዎ ነበሩ፤

አመ 30 ለመስከረም 1929 (10.10.1936) ተራኩብኩ እንበለ ትሕዝብት ምስለ ልዑል ካርዲናል ቲሰራን ወይቤለኒ ናሁ ሠራሕክ ነገረ ቅዳሴ ዘሰአለ ክቡር አቡነ ኪዳነማርያም ይትጎተም ሃልሱ በዘገልቀ፤ ንፊቅድ ታይድኣን ዘፈድፋድ ወበኩርሕ ይትፈቀድ አሕይዮቱ ወእኮ በዘኢኮነ መፍቅድ በሕቁ፤ ወዝ ሠለስቱ ቅዳሴያት ዘሓዋርያት፤ ዘእግዚእ ወዘእግዝእትን፤ ኅሥሥ ለክ እምነ ላዛሪስት አሐደ ዘይትራደኣክ ወአይድኣን በስመ እገሌ፤ አምጽእ ሊተ ኩሎ ጽሑፊ ዘውስተ እዴክ ከመ እርእዮ ይቤለኒ አመ አውሃእክዎ እትሚነይ አኅትሞ ዝዩ ዘነገረ ቅዳሴ ዘጸሞኩ መጽሐፈ ቅዳሴኒ ዘበንባብ ጸሐፍኩ፤

15.10.1936 ይቤለኒ አስተፋጥን ድጋማቲሁ ለቅዳሴ ዘእምትካታዊ...

በዚ ሃልሳይ ኅትመት መጽሐፈ ቅዳሴ ተግባራዊ ንምግባር ብ10.12.1937 ብውሳኔ ካርዲናል ቲሰራን Commissione liturgica ቆይሙ፤ እቶም ዝተመዘዙ አባላት ድማ።-

1. P. Hanssens
2. P. Van Lantschoot
3. P. Korolevskij ነበሩ፤

እዚ ኮሚሽን እርማት መጽሐፈ ቅዳሴ ከካይድ እንከሎ፤ ካርዲናል ብ2.1.1938 ናብ አቡነ ኪዳነማርያም ካሣ ብምጽሓፍ ኩሎ ውሉደ-ክህነት ኤርትራ ብዛዕባ ሥርዓቱ ክኸተሎ ዘለዎ ተሪር ምሕፅንታ የስምዑ።-

... vigilare sulla purezza del rito etiopico in tutte le manifestazione della vita religiosa e liturgica del vostro clero, di latinizzanti che potrebbero forse allontanarli dall'unione piu' di qualunque discordanza dogmatica...

ብተመሳሳሊ ብ14.2.1938 ካርዲናል ዝጸሓፍዎ መልእኽቲ

... penosa decadenza la pratica del rito alessandrino presso il clero indigeno cattolico...
la necessita' di un ritorno alla pratica del genuino rito etiopico... togliere le infiltrazioni
latine piu' volte lamentate (purificazione dei riti)

ኮሚሰዮን ዝካይዶ መጽናዕቲ በብጊዚኡ ናብ ኣቡን ይለኣኽ ነበረ፤ ነዚ ናብ ኣሥመራ ዝለኣኽ ዝነበረ መጽናዕቲ፤ ኣቡን በዩናይ መስርሕን ኣባላትን ይእርሙ ከምዝነበሩ ዛጊት ንጹር ሓበሬታ የብሉይን፤

ኣባ ተክለማርያም ኣብ ሣልሳይ ጎታም መጽሐፈ ቅዳሴ ምስቶም ኣብ ሮማ ዝነበሩ ኮሚሰዮን ብውጎደት ሰሪሖምዮም፤ እቶም ኮሚሰዮንውን ነዊሕ ዓመታት ዝወሰደ መጽናዕቲ ኣባ ተክለማርያም ብሱልን ብቐዕን ብምንባሩ ሸለል ኣይበልዎን፤ ዝበዝሐ ጻዕሪ ኣባ ተክለማርያም ምኻኑ ዘረድኣና ኣብ መቅደም መጽሐፈ ቅዳሴ ዝተጻሕፈ ጽሑፍ ኣሎ፤

.. ኣባእኩ በዝመጽሐፍ ኣኩቴተ ቊርባን ዘእግዝእትን ማርያም ዘደረሰ ኣባ ጊዮርጊስ፤ ወኣኩቴተ ቊርባን ዘቅዱስ ያዕቆብ እጉሁ ለእግዚእን፤ ወኣኩቴተ ቊርባን ዘኣቡን ማርቆስ ወንጌላዊ እለ ኢተጎትሙ እስከ ይእኬ በእንተ በቊርባን (መቅደም)

በዚ 14 ኣኩቴተ ቊርባን ዝነበራ ናብ 17 ደየባ፤

እንተኾነ ኣባ ተክለማርያም ካብ 1940 ኣትሒዞም ብጽኑዕ ሓሚሞም፤ ብ1942 ከኣ ስለዝሞቱ እቲ ምጽፋፍ መጽሐፈ ቅዳሴ ኣይተማልኤን፤ ገለ ክፋላት ከምቲ ባህጎም ላቲናዊ ጽልዋታቱ ከይተኣልዩ ብ1945 (ድጎሪ ሞቶም) ተኃትመ፤ ዝተረፈ ምጽራይ ነቶም ብድጎሪኦም ዝመጹ ተኃድጎ፤

ብፁዕ ኣቡን ኣብርሀ

ሥርዓተ-ግዕዝ ብልምድን ሥርዓትን እንዳባ ይካየድ እናበሉ ዝጸፃሩ ኣቡን ኣብርሀ፤ ካብቲ ብተመሃራዮም ካብ ኣባ ተክለማርያም ዝቀሰምዎ ትምህርቲ እዩ፤ ድጎሪ ኣብ ካልኣይ ጉባኤ ቫቲካን ምስታፎም፤ ፍሉይ ጠብላሕታ ዘሕደረሎም ጉዳይ መሠረታዊ ምምሕያሽ ሊጡርጊያ ነበረ፤

ተበግሶ ትርጉም መጽሐፈ ቅዳሴ ትግርኛ

- በቲ ጊዜ'ቲ ማኅበረ ክርስቲያን ብዝሰምዖ ሕዝባዊ ቋንቋ ይገበር (Vernacular language) ዝብል መርሓ-ጉባኤ ተኸቲሎም ካብ ካህናት ካፑቺኒ **‘ቅዳሴ ዝበለጸ ምስጋና ውዳሴ’** ዝብል ናይ ኢድ ጽሑፍ ኣብ ኣሥመራ 16 ነሐሴ 1968 ፈለሙ፤ እዚ ተበግሶዚ ኣንፈት ዝኸፈተኳ እንተነበረ፤ ንቋንቋ ግዕዝ ዝፈታተን ብምኻኑ ስግኣት ኣሕዲሩ ነበረ፤ ብመምርሒ መንበረ-ጵጵስና ዘይተማእከለ፤ ክኢላታት ሥርዓተ ሊጡርጊያ ዘይተጸንበዎ ብሃውሪ ዝተበገሰ ብምኻኑ ካብ ምጅማሩ ኣትሒዙ ተቓውሞን ተነጽሎን ቤተ-ክህነትን ምእመናንን ነበሮ፤ ኣቡን ኣብርሀ ነቲ ተበግሶ **‘ሕዝቢ ባዕሉ ይፍረድ’** ብማለት ስቕታ መሪጸም ከም ኩሉ ተግዛባይ ኮነ፤ ነቲ ባዕሎም ብዕምቕት መርሚሮም ዝኣመኑሉን ካብ ኦርቶዶክሳውያን ኣሕዋት

ዝተገለጹት ኣብ ገዳም ደብረ መድኃኔ ዓለም ካብ ምስትምሃር ዓዲ ኣይወግሉን፤

- ንኤርትራን ትግራይን ዘማእከለ ብስም ‘ዘሰሚን ኢትዮጵያ ካቶሊካዊት ቤተክርስቲያን ኣዋርያዊ ግብረ ተልእኮ ቤ/ጽ ኣብ ኣሥመራ ቆይሙ ዝነበረ፤ ኣባራዊ ኮሚቴ ብምቕም ብውሳደት ክልተ ሰበኻታት (ኣሥመራን ዓዲ-ግራትን) ኣኩሎት ቊርባን ዘሓዋርያት ዝሓዘ ‘መጽሐፈ ቅዳሴ ብግዕዝን ትግርኛን’ ብ1988 ኣብ ኣሥመራ ተጎትመ፤
- ብኮሚቴ ሊጡርጊያ ማኅበር ካፕቲኒ ትርጉም ትግርኛ ዝሓዘ ብ2002 ሾብዓተ ኣኩሎት ቊርባናት ዝጎዘ ወጸኡ፤

ተበግሶ ትርጉም መጽሐፈ ቅዳሴ ብሊን

ነዚ ሎሚ ተወዲኡ ክንርእዮ ዝበቓዕና እምነ-መሠረቱን ቀላሲኡን ነፍሱኛ ኣባ ክፍለማርያም ፋደጋ ብዘርእይዎ ቆራጽ ስጉምቲ ዝተለመ ነበረ፤ ብዓቕሞም ተመሃርቲ ገዳማት ብምውህሃድ ትርጉም መጽሐፈ ቅዳሴ ብብሊን ጀመሩ፤ ስቕታ ዝምርጫኦም ኣቡነ ኣብርሀ ነቲ ከፊላዊ ጽሑፍ ‘ቅዳሴ ብሊን’ ዝተሰምየ ተበግሶ ኣባ ክፍለማርያም ኣይተቐወምዎን፤ ምሳኡ ድማ ወረና ጃር መሲኹ’ ብ1972 ተጎትመ፤ ነቲ በባ ወልደዮሐንስ ዝተተርጎመ ‘አውኒ መሃድኹንና’ ብፍቃድ ኣቡነ ኣብርሀ ዳግም ኣጎተምዎ፤

እነሆ እምበኣር እዚ መጽሐፈ ቅዳሴ ብሊን ብዘይ ገለ ጎደል ብምጎታሙ ሓደ ዓቢይ ታሪኻዊ ፍጻሜ ተኻዪዱ’ሎ፤ ትርጉም መጽሐፈ ቅዳሴ ብብቓንቋታቱ ካብ ዝጅምር እዚ ናይ ብሊን ካብቲ መሠረታዊ መጽሐፈ ቅዳሴ ግዕዝ ገለ ከዩጉደለ ብምልኣት ዘጎተመ ብምኻኑ ንኤጳርቅናን ንኹሎም ኣብ ትርጉም ዝተሳተፉ እንቋዕ ኣብቀዓኩም እብሎም፤ ብዘይካተን 17 ኣኩሎት ቊርባናት ሣልሰይቲ ናይ ማርያምውን ንመወከሲ ክትከውን ብማለት ብፍሉይ ምስ ትርጉማ ተጎትመ ትርኩብ፤ ትሕዝቶኡን ታሪኻዊ ኣመጻጽኡን ኣብ መጻኢ ብዕምቕት ተጸኒዓ ክቕደሰላ ምኻኑ ርዱእ እዩ፤

ብ1996 ዝተሰረተ ካቶሊካዊ ኤጳርቅና ከረን ኣብ ወፍሪ ስብከተ-ወንጌሉ ብቀዳምነት መምርሒ ቤተክርስቲያን ብምክታል ሊጡርጊያና ምሥራቓዊ መልክዑ ንክለብስ ብክልስን ብተግባርን ጽዑቕ ጎሰንስ ተገብረ፤ ኣብ ውሽጢ 12 ዓመታት ሊጡርጊያዊ ዳግመ-ስርርዕ ገይሩዩ። ጳጳስ ምስ ትምህርቲ ቤተክርስቲያንን እምነትን ሕግን ብዘይጸረር ኣገባብ ንመገሰኡ ብናይ ሃገሩ ባህልን ልማድን ክመርሑ፤ ንዝጠፍኡ ወይ ዝተዘንግዑ ኣፈጻጽማ ሥርዓት ኣብ ንቡር መልክዶም ንምምላስ ምስ መንበረ-ጴጥሮስ ዝኣትውዎ ማሕላ ሕመረት ተበግሶዮ፤ እዚ ራእይ’ዚ ካብ ጊዜ ምሥራታ ኤጳርቅና ከረን ኣትሒዙ ዓቢይ ግደ ተጸወተ፤

ነፍሱኛ ብፁዕ ኣቡነ ተስፋማርያም ኣብ በኹሪ መገሰኡም ብዕቲብ ዝተበገሱሉ ጉዳይ ስነዳን ንስነ-አምልኮ ኣብቲ ትክክለይና ሃገራዊ መልክዑ ምምላስ ነበረ፤ ሳላቲ ዝገበርዎ ጽቡቕ ስጉምቲ-ትልሚ እነሆ ነዚ ሰበኻ ኣብ ሊጡርጊያዊ መሪሕነቱ ዘሕብኑ ፍጻሜታት ይረኣይዎ ኣለዉ፤

- ክፍሊ ምሥራቓውያን ኣብያተ ክርስቲያናት ዘውጽኦ ሕገ-ቀኖናውን ሊጡርጊያውን መምርሒ *Instruction for Applying the Liturgical Prescription of the Canons of*

the Eastern Churches” ቅድምና ተዋሂብዎ አብ ትግርኛ ተተርጉሙ ከም መወከሲ እንጥቅመሉ ዘሎና እዩ፣

- ሓደስቲ አብያተ-ክርስቲያናት ብቅርጻኦምን አቀዋውማኦምን ሊጡርጊያዊ መምርሒ ተኸቲሎም ክሕነጹ፣ ሕንጻ ብዝተዛዘመ ድማ ሥርዓተ ቅዳሴ-ቤታ (ቡራኬ) ብሃገራዊ ልማድ ክግበር
- ዕሽል ሕጻናት ብሞት እምኪፍለዩና ክንዲ ብላቲናዊ ሥርዓት ብናይ ሃገርና ልማድ ሥርዓተ ቀብሪ ክንፍጸመሎም
- ብዕለተ ጸሎተ ሐሙስ ናይ ድኅነትና መጋበሪ ዝኾኑ “ቅብዓ ሜሮን፤ ዘይተ ንኡስ ክርስቲያንን፤ ዘይተ ሕሙማን” ብምሥራቓዊ ልማድ ክባረኹ...
- ዝተፈላለዩ ሊጡርጊያውን ቀኖናውን መምርሕታት ንመላእ ቤተ-ክህነት ምዝርጋሖም
- ጉባኤ ጳጳሳት አብ ሮማ ብ2003 ፈለምቲ ምሥጢራት ክትግበሩ ብዝተረዳድኡሉ መሠረት፤ ኤጳርቅና ከረን ብዝቀልጠፈ አብ ተግባር ከምዝውዕሉ ምግባር
- ብምሥጢረ ተኸሊል ዝጽመዱ ሰብ-ኪዳን ብመሠረት ሕገ-ሊጡርጊያ ናይ ክብሪ “ኪፓን አኸሊላትን” ከዘውትሩ
- አብ ክብረ በዓላት ብጊዜ ዑደት ምስልታትን ቅዱስ ቍርባንን ተሪፉ ናይ ታቦቱ አሳእል ከም ዝግውድ ምግባር
- ታቦት (ቅድስተ ቅዱሳን) ብዝግባእ ብመጋረጃ ክጋረድ።
- አብ መሥዋዕተ ቅዳሴ እንተ ብዘይምፍላጥ እንተ ብሸለልትነት ከይተዘውተሩ ዝጸንሑ አገባባት ብምእራም አብ ንቡር መስመሮም ምምላስ....

ብስምረት ካቶሊካውያን ጳጳሳት ሃገራዊ ኮሚቴ ሊጡርጊያ ቆይሙ አብ ምሥጢራትን መጽሐፈ ቅዳሴን ጽዑቕ መጽናዕቲ ገይሩ'ሎ፣ እዚ ብደረጃ ረኪቤ-ጳጳሳት ዝስረሓሉ ብምጃኑ አብዘን ሠለስተ ዓመታት ብዙሕ ስራሕ ተሰሪሑ'ሎ፣

ሊጡርጊያ ወትሩ ጊዜ ሕይወታዊ (ዳይናሚክ) ብምጃኑ፤ ካብቲ ጽዑቕ መጽናዕቲ ብዝርከብ ለውጥታትን ምምሕዳሮን መጽሐፈ ቅዳሴ ዳግማይ እርማት ተገይሩሉ ከምዝወጽእ ፍሉጥ እዩ፣

ይትባረክ እግዚአብሔር ወይትአኩት ስሙ ለዘለዓለም!!!